

prywatne akty oskarżenia, bądź zawiadomienia o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa, jak również zawiadomienia np. Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO), o naruszeniach przepisów dotyczących przetwarzania danych dłużnika.

4. Ugody pozasądowe i przed sądem.

Uгода to umowa, której zasadniczym celem jest przeciwdziałanie powstaniu sporu lub jego rozwiązanie, zawierana pomiędzy stronami danego stosunku prawnego np. umowy, poprzez takie ułożenie praw i obowiązków stron, które umożliwią bądź nieprzymusową realizację świadczenia, dzięki wzajemnym ustępstwom stron. Ugodę można także zawrzeć, by wyeliminować wątpliwości dotyczące świadczeń przewidzianych umową lub w celu zapewnienia spełnienia tychże świadczeń.

Uгода zatem jak każda umowa może być w swej treści skonstruowana według uznania stron, byleby jej treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku prawnego, który reguluje, ani ustawie czy też zasadom współżycia społecznego. Uгода, która byłaby sprzeczna z zasadami współżycia społecznego jest nieważna, natomiast, ugoda sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy też co do zasady jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek.

W przypadku ugody zawieranej przed sądem powszechnym wchodzi w grę dwie sytuacje:

- ugoda zawarta w drodze postępowania pojednawczego, przed skierowaniem pozwu w sprawie,
- ugoda w toku rozpoznawania sprawy przez sąd.

W przypadku ugód sądowych sąd uzna ugodę za niedopuszczalną, jeżeli jej treść jest niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa i to właśnie sąd czuwa nad spełnianiem wymogów dopuszczalności

zawarcia ugody.

W przypadku pozostałych ugód, tzw. pozasądowych, wyróżnić można:

- ugodę zawartą przed sądem polubownym,
- ugodę zawartą przed mediatorem,
- ugodę zawartą bezpośrednio między stronami.

Zaznaczyć należy, że mediacja jest dobrowolna, a zatem można się nie zgodzić na jej przeprowadzenie, przy czym w razie zgody stron na mediację prowadzi się ją na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowa o mediację może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła do mediatora wnioski o przeprowadzenie mediacji. Mediacja jest narzędziem rozwiązywania sporów, wykorzystującym ugodę, zapewniającym poufność informacji wymienianych w trakcie postępowania mediacyjnego, niejednokrotnie przyspieszającym uzyskanie rozwiązania sporu w porównaniu do oczekiwania na wydanie rozstrzygnięcia przez sąd, a przy tym zakończenie sprawy ugodą może pozwolić na zmniejszenie kosztów związanych z prowadzeniem sprawy sądowej. Podkreślić należy także, iż ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd, ma moc prawną ugody zawartej przed sądem, a gdy zatwierdzona została przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym.

Zawarcie ugody przed sądem polubownym skutkuje umorzeniem postępowania. Warto pamiętać, że na wniosek stron sąd polubowny może nadać ugodzie formę wyroku, który ma takie same skutki jak każdy inny wyrok sądu polubownego, co pozwala na jego kontrolę przez sąd powszechny.

*Materiały sporządzone przez uczestników
KONSORCJUM PRAWNEGO
ADWOKAT MAŁGORZATA GOMUŁA-MODŁASIAK ORAZ
RADCA PRAWNY ŁUKASZ MACIEJ MICHALIK*

Projekt pn.: „Zmieniając dziś, projektujesz lepsze jutro” współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZADŁUŻENIE

1. Kiedy dochodzi do powstania zadłużenia i jaka jest różnica między zwłoką, a opóźnieniem w wykonaniu zobowiązania.

Do powstania długu, rozumianego jako obowiązek spełnienia świadczenia, dochodzi zasadniczo z chwilą powstania zobowiązania, czyli najczęściej z chwilą zawarcia umowy lub z chwilą zaistnienia zdarzenia, wywołującego szkodę przy czynach niedozwolonych. Z kolei do powstania zadłużenia dochodzi wtedy, kiedy nie uregulujemy długu w terminie – czy to w terminie do spełnienia świadczenia przewidzianym w umowie, czy to w terminie niezwłocznym w przypadku zobowiązań bezterminowych, gdy otrzymaliśmy wezwanie od wierzyciela do spełnienia świadczenia, czy to w terminie spełnienia świadczenia wynikającym z ustawy.

Zwłoka po stronie dłużnika ma miejsce wtedy, gdy nie spełnia on świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. W sytuacji jednak, gdy uchybienie terminowi w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, wówczas nie znajduje się on w zwłoce, lecz w stanie **opóźnienia tzw. zwykłego**.

2. Odsetki: ustawowe, ustawowe z tytułu opóźnienia, maksymalne.

Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika: z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu.

Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona np. przez strony umowy, należą się odsetki ustawowe. Wysokość odsetek ustawowych jest równa sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego (dostępna na stronie www.nbp.pl) i 3,5 punktów procentowych.

Dla przeciwdziałania tzw. lichwie wprowadzono ograniczenia w maksymalnej wysokości odsetek, którą strony mogą przyjąć w czynnościach prawnych, w szczególności w umowach. Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych, która to granica dopuszczalnej wysokości odsetek stanowi tzw. **odsetki maksymalne**. Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej np. z umowy przekracza wysokość odsetek maksymalnych, wówczas należą się jedynie odsetki maksymalne i co więcej w drodze umowy nie można wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także wtedy, gdy dokona się wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosujemy przepisy Kodeksu cywilnego o odsetkach maksymalnych.

Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wówczas wierzyciel może żądać **odsetek za czas opóźnienia**, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona np. w umowie, wówczas należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych.

Tak jak przy odsetkach ustawowych tak i w przypadku odsetek za czas opóźnienia mamy do czynienia z ograniczeniem maksymalnej wysokości odsetek za opóźnienie.

Maksymalna wysokość odsetek za czas opóźnienia nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, która to granica dopuszczalnej wysokości odsetek stanowi tzw. **odsetki maksymalne za opóźnienie**. Analogicznie jak przy odsetkach maksymalnych, jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się tylko odsetki maksymalne za opóźnienie, przy czym postanowienia umów nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, także w przypadku dokonania wyboru prawa obcego.

3. Windykacja – na czym polega, co jest w jej ramach dozwolone, czy i ile kosztuje, jak się bronić przed windykacją nieuprawnioną.

Windykację można określić w uproszczeniu, jako ogół działań podejmowanych przez wierzyciela lub podmiot przez niego upoważniony, ukierunkowanych na uregulowanie zadłużenia.

Ze względu na etapy windykacji w relacji do dochodzenia sprawy przed sądem **dzielimy windykację** na prowadzoną w drodze :

- postępowania pozasądowego oraz
- postępowania sądowego i w jego konsekwencji także egzekucyjnego.

Ramy działalności windykacyjnej można ustalić na podstawie szeregu przepisów rozproszonych w różnych aktach prawnych, tytułem ich zarysowania wskazać należy, że:

- działalność windykacyjna nie może naruszać przepisów o ochronie danych osobowych, a także przepisów określających tajemnicę bankową;
- w trakcie windykacji niedopuszczalne jest podejmowanie działań, które stanowiłyby naruszenie dóbr osobistych dłużnika, chronionych przepisami Kodeksu cywilnego, jak również takie zachowanie, które obejmowałoby penalizowane w Kodeksie karnym zachowania w postaci gróźb bezprawnych, czy

tzw. stalkingu (uporczywego nękania), co więcej nie można w ramach czynności windykacyjnych stosować określeń lub opinii, stanowiących zniesławienie czy też zniewagę, bądź też podejmować działań ukierunkowanych na naruszenie nietykalności cielesnej.

W przypadku windykacji pozasądowej brak jest regulacji ustawowej, która kompleksowo określałaby czy to wysokość kosztów czynności windykacyjnych, czy też obowiązek ich poniesienia przez dłużnika. Zasadniczo brak jest podstaw do obciążania dłużnika kosztami czynności windykacji pozasądowej w oparciu jedynie o przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Wyjątek najbardziej wyrazisty występuje przy kosztach windykacji w transakcjach handlowych między przedsiębiorcami. Przyjąć także można, że pewną formą kompensacji kosztów windykacyjnych są omawiane wcześniej odsetki za czas opóźnienia. Nie ulega przy tym wątpliwości, że podstawowym źródłem obowiązku regulowania kosztów windykacji pozasądowej może być czynność prawna, a w szczególności umowa, w której to strony mogą przewidzieć taki obowiązek i go ukształtować, oczywiście respektując przepisy dot. niedozwolonych postanowień umownych. W przypadku windykacji w drodze postępowania sądowego i dalej egzekucyjnego, koszty czynności zmierzających do odzyskania zadłużenia uregulowane są szczegółowo w aktach prawnych, wśród których zasadnicze znaczenie mają Kodeks postępowania cywilnego, ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawa o komornikach sądowych i egzekucji.

Środki obrony przed nieuprawnioną windykacją różnią się w zależności od rodzaju czynności windykacyjnej, która narusza prawa, przy czym ogólnie wskazać można, iż obejmują one tak wezwania do zaprzestania naruszania dóbr osobistych, pozwy o ochronę dóbr osobistych, czy